

Inställning till renhållning och sopsortering

**- resultat från en kvalitativ
undersökning**

**Eva Hellhoff
2004-04-19**

Bakgrund

För att bättre kunna utforma framtida kommunikation vill Renhållningsförvaltningen ta reda på hur sophantering och sopsortering uppfattas bland invånarna i Stockholms stad.

Frågeställningarna har bl a varit:

- Vad anser man om sophantering
- Vilken uppfattning finns om att källsortera, vilka kunskaper finns
- Motiv till att källsortera resp att inte göra det
- Hur uppfattas annonser som har tagits fram

Metod och Urval

För att besvara frågeställningarna genomfördes en kvalitativ undersökning med hjälp av 2 gruppdiskussioner.

En kvalitativ undersökning tar reda på attityder och värderingar samtidigt som man också ger intervjupersonerna möjlighet att ta upp frågeställningar som är viktiga för dem.

I grupperna deltog 6 respektive 8 personer. Kriterierna för grupperna var villa- och radhusägare och personer boende i lägenhet. Deltagarna skulle vara ansvariga eller delansvariga för ett hushåll och rekryterades dessutom så att en jämn ålders- och könsfördelning fanns.

Diskussionerna tog 1 1/2 – 2 timmar att genomföra och följde en på förhand uppgjord guide som har utarbetats tillsammans med kunden. Grupperna genomfördes den 15 april 2004.

Kunden erbjöds att följa gruppdiskussionerna i angränsande rum via video. Intervjupersonerna är anonyma i förhållande till uppdragsgivaren.

Hur man gör inköp

De flesta handlar ofta. Ambitionen att handla mer sällan och mer ekonomiskt finns men det blir inte av. Man går till den lokala butiken i kvarteret eller i bostadsområdet för att komplettera något som behövs eller för att köpa kvällsmaten efter arbetet.

Större familjer storhandlar. De åker till butiker utanför främst för att kunna köpa större förpackningar och framförallt av **ekonomiska** skäl. Det blir billigare.

Andra aspekter man kan ha på sina inköp är mer att man vill ha bra varor och att inte bära så **tungt**. Många har inte bil utan får gå och handla.

”jag bara tänker på att det inte skall väga så mycket, glas väger”

”det är som på systemet, varför köpa en massa flaskor när det finns lådviner som inte väger så mycket”

Det finns en viss medvetenhet om att förpackningar kan vara onödiga och ibland dubblerade men det är inget som idag styr konsumtion eller inköp.

”det var diskussion ett tag om onödiga tandkrämstuber, det ledde till att man tog bort pappförpackningarna ”

Refill slänger man – inte lika tungt som glas

Andra tankar om att handla för att minska eller på något sätt styra **Refillförpackningar** (”korvar i plast”) väger inte så mycket och är något billigare i inköp. En fördel är att man kan **slänga** dessa förpackningar till skillnad mot originalförpackningarna i glas, som måste sorteras och sparas för att sedan slängas. Dessutom väger glas.

”En plastkorg kan man bara trycka ut och sedan slänga i vanliga soporna”

Det är klart att jag köper refillförpackningar, det väger mindre och är därför lättare att bära hem, men får inte så mycket glas hemma då”

Papper används till ekologiska (eller vegetariska) varor och anses vara bättre förpackningar rent miljömässigt.

”Jag tror att vegetariska produkter helt enkelt har bättre förpackningar, de tänker på helheten, det är mer gjort av papper och det kan man lämna för återvinning”

Man kan köpa varor i **viss förpackning** just för att slippa sortera, t ex en tetra i stället för konservburk.

”jag köper tomater i tetrapack i stället för konservburkar, tetra kan man slänga i soporna medan konservburkar måste man spara, det blir så mycket hemma som ligger omkring”

Tidningar och glas sorteras - resten är sopor

Många anser att de får mycket sopor. Mycket beror av naturliga skäl på hushållets storlek.

En självklarhet är att sortera ut **tidningar** och **glas** från de vanliga hushållssoporna. Det är något man gör utan att reflektera över.

”det skall man göra, det sitter i”

”tidningarna åker åt sidan av bara farten, vet inte var det kommer ifrån, det bara gör man”

Samtidigt är man inte alltför strikt med att alltid transportera glaset och tidningarna till rätt ställe. Tidningar och visst glas kan hamna bland hushållssoporna.

”en mindre glasburk, det är klart att den lika gärna kan åka ner i soporna”

”ibland slänger jag tidningarna i soptunnan även om jag vet att jag inte borde”

Tidningar, papper och kartong är samma sort

Tidningar sorteras direkt i papperskassar. Dels på grund av materialet men även att det är praktiskt att bära i. Tidningar är av papper och sorteras med annat papper.

”jag slänger ner tidningen i en papperskasse, det är sedan lätt att bära den till uppsamlingen”

”ner i en pappkasse bara, sedan kan man slänga allt papper i pappersinsamlingen”

vissa tveksamheter finns:

”det enda som inte kan slängas där är väl fönsterkuvert?”

”jag vet inte om kartong eller allt papper kan slängas med tidningarna, jag tror att man egentligen bara kan slänga tidningar”

Det är svårt, kladdigt, utrymmes- och tidskrävande!

Många tycker att det råder oklarheter om hur sortering av sopor skall göras. Det är **svårt** och man känner sig osäker.

”Man står där med plasten i handen och känner sig förvirrad, vet inte om det skall sorteras bland plast eller tidningarna, så det blir soporna”

”Plast är plast och allt sorteras naturligtvis under plast”

”vad gör jag med locket på flaskan”

Osäkerheten leder också till att man ofta väljer att slänga avfall i soporna. Hellre det än att riskera att förstöra något:

”jag blir osäker när jag inte känner mig säker, men man tittar ner i de gröna behållarna och ser att folk sorterar fel och då undrar jag om man förstör när man sorterar fel, vet man inte säkert så väljer i alla fall jag att slänga det i soporna”

”kan man förstöra en hel insamling om man har slängt fel, det är något jag undrar över”

”hur är det med fönsterkuvert, om jag råkar slänga ett bland tidningarna är det förstört då?”

Batterier och färg kan vara ett bekymmer. Man slänger inte batterier i soporna vilket gör att det är svårt att bli av med dem:

”man sparar och sparar, jag har till och med flyttat och tagit med mig alla batterier, det blir inte att jag går med dem, är osäker på var jag kan bli av med dem”

”jag tänker att jag skall ta med batterierna men jag vet inte var, det blir att jag går runt med dem ibland”

Många har överblivna färgburkar hemma som aldrig kommer till användning:

”burkarna bara står där, men vad skall jag göra med dem?”

”jag har burkar i källaren som har stått i flera år, jag vet att jag inte skall slänga dem i soporna, men vad skall jag göra då?”

Att diska konservburkar tillhör inte det som prioriteras i vardagslivet. Det är inte heller trevligt att spara konservburkar som man inte har diskat så noga. Hemmet blir **kladdigt och äckligt** med sopsortering!

”det borde vara lätt med konservburkar, samtidigt så är det lockande att snabbt bara bli av med dem – ner med dem i soporna bara”

”jag sköljer ur dem som hastigast, men det är inte heller kul, efter en tid, speciellt på sommaren när det är varmt känns det inte så fräscht”

Sopsortera kräver **utrymme** och disciplin. Man måste ha ett visst system för sorteringen och det är inte alltid som det lyckas. Hemmet eller ofta köket känns fyllt av olika behållare för sorterade sopor, även bland de personer som bor i lägenhet och har nära till soprummet och som skulle kunna bli av med soporna på ett lätt sätt.

”det är en massa påsar som står i köket, och det blir inte av att jag eller någon annan går med dem, behållarna är så långt borta och åt fel håll från tunnelbanan”

”hela hallen är fylld av kassar och behållare för tidningar och glas, det blir på kort tid och känns inte speciellt trevligt”

Det tar **tid** att sortera och att transportera soporna till platser för insamling. Antingen skall man gå till fastighetens soprum om man bor i lägenhet eller till de gröna behållarna om man bor i villa.

”jag bor i hus och skulle kunna spara i källaren, men då skall man ner med allt, då är det närmare till soppåsen under diskbänken”

”det är så mycket man skal hinna med och att samla ihop alla sorterade sopor och gå med dem till insamlingsplatsen är för mycket ibland”

”jag har ingen bil och det är jobbigt och det tar tid att med cykeln ta med allt som skall slängas”

Kompostera är det yttersta beviset på att man är ”duktig” och att man står ut med en arbetskrävande insats. Några komposterar:

”Jag komposterar allt, det skulle inte gå annars, det blir så mycket sopor”

”det är bra att kompostera, har man väl börjat så ser man hur lätt de är, och hur snabbt det faktiskt blir jord”

”när det är varmt så är det klart att det luktar, det är inte roligt att öppna luckan, larver och sånt som det är i på sommaren, men det är sånt man får ta”

- en del har gjort det - och slutat, medan andra anser att de borde kompostera eller skall börja.

”det är bra att kompostera, framförallt är det ett bra sätt att visa barnen hur man kan värna om miljön”

”jag har komposterat, men det var så mycket pyssel så jag slutade, det luktade illa gjorde det, det kommer man inte ifrån”

Varför sortera?

Många har svårt att motivera varför man skall sortera sopor. Det finns inte någon omedelbar självklar anledning. Tidningar och glas sorteras därför att man ”alltid har gjort det” och associeras inte i första hand som sopsortering.

Sortera sopor är:

- Bra för samvetet
- Något man gör för att man vill tro på systemet – det uppfattas som onaturligt att slänga glas och plåt
- Onödigt - allt bränns eller blandas ändå

Bra för samvetet är det för att man tar vara på miljön och innerst inne anses det som bra att återvinna vissa material eller att sortera sopor så att de i sin tur kan användas på olika sätt. Kunskapen i sig förpliktigar och kan uppfattas som krävande.

”man känner sig som en god medborgare”

”sorterar man är man duktig”

Vissa argumenterar att det är bra att slippa gift i miljön och på så sätt få ett hälsosammare samhälle och att minska sopberget, men det är snarare inlärd argument än rena känslomässiga argument.

”det är klart att om jag sorterar minskar det giftspridningen i miljön, men om man verkligen skulle vilja minska miljöförstöringen så är det väl inte min lilla konsumtion man skall börja med, det borde vara någon industri eller fabrik”

Förtroendet för sopsorterings systemet i sig är lågt. Men **man vill tro**. Skräddor berättas gärna och används för att motivera och hjälpa sitt dåliga samvete:

”varför skall vi hålla på och sortera och släpa glas och tidningar till äckliga behållare när allt blandas eller bara bränns i alla fall, det får en att känna sig dum”

”jag sorterar för att jag känner mig dum inför grannarna om de ser att jag slänger för mycket, men egentligen tror jag inte så mycket på det”

”det är som på McDonald's, man är lydig och slänger och sorterar som de ber om och det gör att man känner sig lite dum, allt blandas ju i alla fall när de slänger soporna”

samtidigt finns en tanke om att det borde spela roll:

”även om det är lite så borde min insats i alla fall vara viktigt, man vill tänka så”

”min lilla insats kanske inte spelar så stor roll för allt slit jag står ut med, men ändå känns det värt att göra det på något sätt”

Hur underlätta sortering?

En tydlig märkning av förpackningar skulle underlätta sorteringen. Med enkla koder skall den visa hur soporna skall sorteras.

”en kod eller färgmärkning vad som helst så att manslipper stå där och fatta beslut varje gång man skall slänga något”

”man skall inte behöva ägna förpackningen en tanke, det skall bara gå av farten”

Skräpigt – seriöst

Begrepp

Sopsortera

Skräpigt
Kräver tid och utrymme
Byttor som diskas
Miljö- eller
återvinningscentral
Banalt
Kontroll

Källsortera

Ge tillbaka till
Bra samvete
Större sammanhang
Seriöst
Enkel hantering
Tydligt
Sopstation och container

Avfall

Från industrier
Mer volym/kvantiteter

Sopor

Mindre kvantiteter
Från hushåll

Test av kampanj

Deltagarna får se exempel på ett **nytt maner**, strykjärnet, penseln och konservburken

Allmänt

Annonserna skapar känslor. De uppmanar att sortera sopor eller att inte slänga vissa sopor bland de vanliga soporna – vilket för många är bekant. Viss irritation och frustration skapas för att man inte alltid ser lösningen.

Budskapet är tydligt:

”de vill att jag skall sortera mina sopor”

”de vill ha mina sopor, men var skall jag gå med dem?”

Payoff

- dina sopor - inte vilket skräp som helst

Sopor är en viktig resurs som vi skall ta vara på.

”vi skall tänka på vad vi gör med soporna, sortera soporna så får de ett värde”

”vi vill ha dina sopor!”

”det har betydelse vad du gör med dina sopor”

- på väg mot en hållbar ekologisk storstad

Meningen uppfattas som valfloskler eller kanslisvenska. Det är svårt att förstå vad som egentligen menas. Budskapet kan vara att vi önskar oss mindre skräp i naturen. Samtidigt som det uppfattas som oklart och tvetydigt med en ekologisk storstad.

Rubrikerna

Uppfattas som uppmaningar, mer eller mindre starka, ibland pekpinningar. För vissa är det mer positivt:

”de vill påminna om att man skall tänka efter och ta vara på sina sopor”

”det är bra med en påminnelse ibland”

medan andra anser det vara negativt:

”farbror staten är ute och säger vad jag skall göra”

”de kommer med starka pekpinningar och jag blir bara irriterad, jag vet det där problemet är vad jag skall göra åt det”

Enskilda annonser

Strykjärnet

Uppmaningen känns bekant för vissa:

”jag vet att man inte skall slänga elprodukter, det har jag sett förut”

”batterier har verkligen gått in att man inte får slänga, problemet är när det är kombiprodukter

och nytt för andra vilket skapar viss frustration:

”men vad skall jag göra då, de hotar ju bara, var skall jag slänga strykjärnet, det säger de inte”

”det är lite pekpinne över det”

Strykjärnet skall slängas på en återvinningscentral samtidigt som andra anser att man kan lämna tillbaka det där man köpte det:

”känns lite knäppt också att gå tillbaka till affären, det är ju att lasta på dem bekymmer”

Penseln

Det råder delade meningar om färg är farligt avfall eller inte. Vissa anser att det är farlig och det är frustrerande att få reda på att man inte skall slänga den:

”har de inte fattat, vi behöver lösningen”

”kanske kan man lämna färg i Apoteket”

”färg är väl inte farligt avfall, det är ju vattenbaserat, det kan man numer slänga i slasken”

”jag fattar inte bilden, det är ju färg, de är inte farligt, vad vill de säga”

Konservburk

Burken är rendiskad och ger i vissa fall dåligt samvete.

”är det så där rent de vill ha burkarna innan man får slänga dem så vill inte jag vara med”

”det är som ett konstverk ,de vill ha mina sopor, det finns ett värde i dem”

Typsnitt

Två typsnitt testades, ett mer ”strikt” och ett mer ”rundad”.

strikt

Ordentlig
Officiell
Prydlig
Ren

Rundad

”Sopigare”
Ofärdig
Smutsig
Inte pekpinne
Coop

Kampanjer

Tre kampanjer testades, soffan, skorna och radion.

Allmänna reaktioner

Annonserna skapar nyfikenhet. Statusen på sopor höjs och man blir medveten om att det finns andra alternativ än att slänga. Annonserna kommer med mer eller mindre intressanta tips.

”man vill se vilka förslag de har att komma med, man kan inte låta bli att läsa”

”man skall inte slänga grejer i onödan, det finns alternativ”

”sopor har ett värde om inte för mig så kanske för någon annan”

Annonserna är inga pekpinningar utan uppfattas att på ett humoristiskt sätt presentera alternativ till att slänga saker.

Payoffen gör budskapet stärks.

”De vill verkligen att jag skall tänka efter vad jag gör med mina sopor”

”det finns ett mervärde i sopor inte bara i att slänga och återvinna materialet, utan faktiskt grejen i sig, det jag tycker är sopor kanske någon annan tycker är en häftig pryl”

Rubriken

5 sätt att bli av med...

...skapar nyfikenhet. Ingen kan låta bli att läsa vidare och se vilka alternativ som föreslås. Ibland är alternativen bra och ibland irriterar de.

”det där kan vara jag det är precis som jag tänker”

”så där finns väl ingen som skulle göra, helt löjligt, allt går bort”

Soffan

Soffan är för fin för att kunna vara något man vill bli av med eller slänga. Det skapar känslor och leder till diskussion.

”hade jag en sådan där fin soffa skulle jag inte slänga den, inte ge bort den heller”

Skorna

Att man inte kan slänga skor i de vanliga soporna är en nyhet.

”de här skorna skall man väl inte slänga de är ju moderna”

Radion

Elsopor känner man till att man inte skall slänga i soporna. Att det sedan i annonsen presenteras alternativ till att slänga radion kan uppfattas som kul och humoristiskt.

Avsändaren

Stockholms stad är avsändaren och för vissa personer även renhållningsförvaltningen. Symbolen för Stockholms stad gör att man uppfattar avsändaren snabbt och lätt. Symbolen är bekant. Renhållningsförvaltningen uppfattas som underordnad i Stockholms stad.

Kommentarer

- Glas och tidningar sorteras –anses självklart – resten är sopor
- För många är tidningar, papper och kartong är samma material – kan sorteras tillsammans
- Sortera är **svårt**, kladdigt, utrymmes- och tidskrävande.
- Sortera är bra för **samvetet**, man vill tro på systemet och det är onaturligt att slänga glas och plåt
- Sortera sopor är **onödigt** allt blandas och bränns ändå
- Att sortera sopor måste gå lätt och smidigt, varje enskild sortering får inte uppfattas som ett stort **beslut**
- **Märkning** av förpackningen med färg eller kod skulle underlätta sortering
- **Sopsortera** är skräpigt, kladdigt, kräver tid och utrymme, statlig kontroll
- **Källsortera** är seriöst, bra för samvetet, enkel hantering, man ger tillbaka till naturen
- **Maneret** skapar känslor. Sopor är något man skall tänka på inte bara göra sig av med

- Bekanta uppmaningar – men lösningen kan saknas
- **Kampanjerna** skapar nyfikenhet. Sopans status höjs och alternativ till att slänga ges
- Man skall tänka efter vad man gör med sina sopor – de har alltid ett värde – för någon